әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
География және табиғатты пайдалану факультеті
Рекреациялық география және туризм кафедрасы

2-дәріс

Жасанды интеллект ғылыми жазылымның құралы ретінде

Scientific Writing

ДӘРІСКЕР

Елдар Нұрұлы
Аға оқытушы, аға ғылыми қызметкер, PhD Candidate

Қарастырылатын сұрақтар

1. ЖИ дегеніміз не және ол ғылыми жазылымда қалай қолданылады?
2. Қандай ЖИ құралдары ғылыми жұмысқа көмектеседі?
3. ЖИ-ді қалай этикалық және заңды түрде қолдануға болады?

КІЛТТІ ОЙ:

«ЖИ — көмекшіңіз, бірақ сыни ойлауды алмастырмайды».

СҰРАҚ

Сіз ChatGPT-ден алған мәтінді өзіңіздің жұмысыңыз ретінде тапсырсаңыз – бұл плагиат па?

5 сек

Дәрістің мақсаты мен міндеттері

Мақсат

Студенттерді ЖИ-ді ғылыми жазылымда жауапкершілікпен қолдануға үйрету

Міндеттер:

- Негізгі ұғымдарды меңгеру: ЖИ, генеративті ЖИ
- Ғылыми жазылым циклі бойынша 15+ құралмен танысу
- Этика және ҚазҰУ Ережесінің талаптарын білу
- Туризм саласынан мысалдармен практикалық дағды қалыптастыру

Жасанды интеллект (ЖИ) дегеніміз не?

Анықтама (ҚазҰУ Ережесі, 2.5):

«ЖИ – адам миының функционалдық мүмкіндіктерін имитациялауға мүмкіндік беретін бағдарламалық алгоритмдер жиынтығы»

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ:

Туристік сұранысты болжау: өткен деректер (input) → ЖИ талдауы → келесі маусымға болжам (output)

Генеративті ЖИ (Generative AI) дегеніміз не?

Анықтама (ҚазҰУ Ережесі, 2.3):

«Генеративті ЖИ — бар деректерге ұқсас жаңа деректерді тудыратын ЖИ түрі (мәтін, сурет, аудио, код және т.б.)»

Мәтін

Аннотациялар, шолулар, аудармалар

Сурет

Инфографика, иллюстрациялар

Код

Деректер талдау скрипттері

Аудио

Дыбыстық гидтер, подкасттар

ТУРИЗМ КОНТЕКСТІ:

Gen AI қолдануы: туристік маршруттардың сипаттамасын жасау, туристік орындардың суреттерін генерациялау, интерактивті карталар құру, аудиогидтер дайындау

Дереккөздер: ҚазҰУ. (2024). ЖИ технологияларын қолдану ережесі, 2.3-тармақ. | UNESCO. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO Publishing. DOI: 10.54675/EWZM9535

ЖИ не істей алады және не істей алмайды?

Істей алады

- Идеялар генерациялау және мимандау (brainstorming)
- Мәтіннің құрылымын ұсыну және жоспарлау
- Тілдік редакция: грамматика, стиль, тіл сапасын жақсарту
- Деректерге бастапқы бағдар беру және жүйелеу

Істей алмайды

- Дереккөздерді 100% дәл тексеру және растау
- Авторлық ғылыми қорытындыларды алмастыру
- Контекстсіз сенімді академиялық дәйектеу
- Нақты саладағы тереңдік пен сыни талдау

ЕСКЕРТУ: ЖИ нәтижелерін әрқашан тексеру қажет. Туризм саласында нақты деректермен растаңыз!

ЖИ «галлюцинациясы» (Hallucination) неден болады?

МӘСЕЛЕ:

ЖИ жалған ақпарат тудыруы мүмкін – ойдан шығарылған факт, жоқ дереккөз, қате статистика немесе анық емес мәліметтер. Бұл «галлюцинация» деп аталады және академиялық жұмыста үлкен қауіп төндіреді.

ҚАЛАЙ АЗАЙТУҒА БОЛАДЫ:

- Нақты және айқын сұрақ қою
- Фактілерді тексеру (cross-check)
- ЖИ-дан дереккөз сұрау
- Академиялық базаларға сілтеу

ДЕРЕККӨЗ:

Huang, J., & Chang, K. C.-C. (2023). A survey on hallucination in large language models. arXiv preprint arXiv:2311.05232. https://arxiv.org/abs/2311.05232

Әдебиет іздеу құралдары

Semantic Scholar

✅ Тегін

ЖИ негізінде ғылыми мақалаларды іздеу, талдау және ұсыныстар алу. 200+ млн мақала базасы.

URL:
semanticscholar.org

Consensus

🔄 Freemium

Зерттеу сұрақтарына жауап беретін ЖИ көмекшісі. Рецензияланған әдебиеттен қысқаша қорытынды.

URL:
consensus.app

Elicit

🔄 Freemium

Зерттеу сұрағына сәйкес мақалалар іздеу, жинақтау және талдау. Әдебиет шолуды жеделдетеді.

URL:
elicit.com

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ: **"sustainable tourism in Kazakhstan" сұрағын осы құралдарда іздеп, соңғы зерттеулерді тез табуға болады**

Дереккөздер: Semantic Scholar — Allen Institute for AI (2024); Consensus — Consensus Inc. (2024); Elicit — Ought Inc. (2024)

Әдебиет іздеу құралдары – байланыс және қадағалау

Connected Papers

✅ Тегін (5 граф/ай)

Мақалалар арасындағы байланысты визуализациялау. Тақырыптық тораптарды көру және негізгі еңбектерді табу.

URL:
connectedpapers.com

Research Rabbit

✅ Тегін

Әдебиетті жинау және ұйымдастыру. Авторларға және тақырыптарға жазылу, жаңа жарияланымдар туралы хабарлама.

URL:
researchrabbit.ai

ПАЙДАСЫ: Connected Papers арқылы экотуризм және мәдени туризм тақырыптарының байланысын визуализациялап, Research Rabbit-пен маңызды авторларды қадағалауға болады

Дереккөздер: Connected Papers Ltd. (2024). Connected Papers. https://www.connectedpapers.com/ • Research Rabbit (2024). Research Rabbit. https://www.researchrabbit.ai/

Мәтін жазу құралдары

ChatGPT

Freemium

Идеялар генерациялау, мәтін құрылымын жасау, драфт жазу. GPT-5 тегін. Декларациялау міндетті!

URL:
chat.openai.com

Claude

Freemium

Ұзын мәтіндермен жұмыс, талдау, жазу көмекшісі. Академиялық стильді жақсы ұстайды.

URL:
claude.ai

Jenni AI

Freemium

Академиялық жазуға арнайы жасалған ЖИ көмекші. Драфт, дәйексөз, форматтау функциялары.

URL:
jenni.ai

МАҢЫЗДЫ ЕСКЕРТУ: Бұл құралдардан алған мәтінді өзіңіздікі ретінде тапсыруға БОЛМАЙДЫ! Ғылыми қорытындыларды өзіңіз тұжырымдаңыз және әрқашан декларациялаңыз.

Дереккөздер: OpenAI (2024). ChatGPT; Anthropic (2024). Claude; Jenni AI (2024). Jenni: AI Academic Writer

Редакциялау және тіл құралдары

Grammarly

Freemium

Ағылшын тілінде грамматика, пунктуация, стиль және тон тексеру. Академиялық жазу үшін арнайы режим.

URL:
grammarly.com

QuillBot

Freemium

Мәтінді парафраздау және қайта жазу. НАЗАР: өңдеуден кейін міндетті түрде декларациялау керек!

URL:
quillbot.com

Writefull

Freemium

Академиялық ағылшын тілін тексеру. Ғылыми мақалалар корпусына негізделген ұсыныстар.

URL:
writefull.com

LanguageTool

Freemium

Көптілді грамматика тексеру (қазақ, орыс, ағылшын тілдері). 30+ тілді қолдайды.

URL:
languagetool.org

МАҢЫЗДЫ: Бұл құралдар тек техникалық қателерді түзетеді. Мазмұнды өзіңіз тұжырымдау керек!

Julius AI – Деректерді талдау құралы

Julius AI

Freemium

Julius AI — деректермен чат режимінде жұмыс істейтін қуатты құрал. Excel, CSV файлдарын жүктеп, графиктер құрып, инсайттар алып, есептер жасайды. Код жазудың қажеті жоқ!

НЕГІЗГІ МҮМКІНДІКТЕР:

- CSV/Excel файлдарымен тікелей жұмыс
- Деректерді талдау және визуализация
- Интерактивті графиктер генерациялау
- Статистикалық есептеулер және болжамдар
- Табиғи тілде сұрақ қою (чат интерфейсі)

Қолжетімділік:

julius.ai

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ

Келушілер статистикасы (CSV) Julius AI-ға жүктеледі → "Соңғы 3 жылдағы трендті көрсет" → График пен болжам дайын!

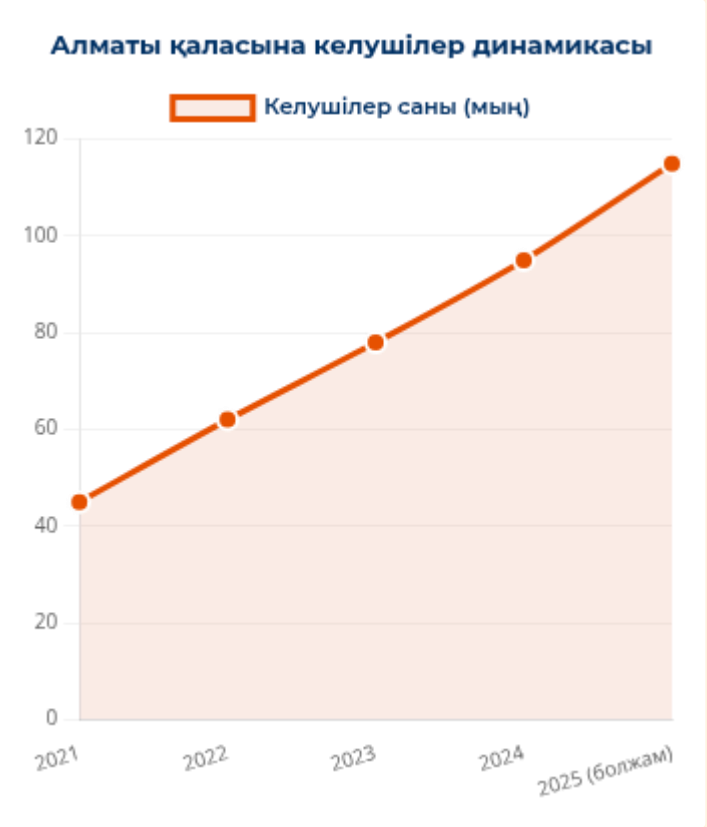

Дереккөз: Julius AI. (2024). Julius: AI for Data Analysis. https://julius.ai/ | Effortless Academic. (2025). Julius AI Review for Researchers.

Дәйексөз және библиография

Zotero

✅ Тегін

Дереккөздерді жинау, сақтау және дәйексөз жасау. APA, MLA, Chicago және басқа стильдерді қолдайды. PDF файлдармен жұмыс.

URL:
zotero.org

Mendeley

✅ Тегін

Библиографияны басқару және PDF оқу. Әдебиетті ұйымдастыру, аннотациялау және топтастыру. Автоматты метадеректерді алу.

URL:
mendeley.com

Scite.ai

🔄 Freemium

Дәйексөздердің контекстін талдау (supporting/contrasting). ЖИ арқылы дәйексөздің сенімділігін бағалау және пайдалану мақсатын анықтау.

URL:
scite.ai

КЕҢЕС: Zotero немесе Mendeley арқылы барлық дереккөздеріңізді бір жерде сақтаңыз. Scite.ai арқылы сілтемелердің қолдану контекстін тексеріңіз.

Дереккөздер: Zotero — Corporation for Digital Scholarship (2024); Mendeley — Elsevier (2024); Scite.ai — Scite Inc. (2024)

Плагиатты тексеру құралдары

Turnitin

💰 Ақылы

Халықаралық плагиат тексеру жүйесі. ҚазҰУ-да ресми қолданылады. Дүниежүзілік база — 70+ млрд бет.

URL:
turnitin.com

Антиплагиат

💰 Ақылы

Орыс және қазақ тілді мәтіндерді тексеру жүйесі. Академиялық және ғылыми жұмыстарға арналған.

URL:
antiplagiat.ru

Quetext

🔄 Freemium (500 сөз)

Ағылшын тіліндегі мәтіндерді тексеру. Тегін нұсқасында 500 сөзге дейін мәтінді тексеруге болады.

URL:
quetext.com

⚠ **МАҢЫЗДЫ: Туризм бойынша дипломдық жұмыстар міндетті түрде Антиплагиат арқылы тексеріледі. ҚазҰУ-да ұқсастық 25%-дан төмен болуы керек**

Дереккөздер: Turnitin LLC (2024); Антиплагиат — StrikePlagiarism.com (2024); Quetext Inc. (2024)

Деректерді визуализациялау құралдары

Flourish

Freemium

Интерактивті графиктер, диаграммалар және карталар жасау. Туризм статистикасын көрнекі етіп көрсету.

URL:
flourish.studio

Canva

Freemium

Инфографика, презентациялар және постерлер жасау. Туристік материалдарды дизайндау үшін.

URL:
canva.com

Datawrapper

Тегін

Қарапайым диаграммалар мен карталарды тез жасау. Деректерді көрнекі түрде ұсыну үшін.

URL:
datawrapper.de

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ: Келушілер статистикасын, сезондық өзгерістерді және туристік бағыттарды визуализациялау үшін осы құралдарды қолдануға болады

Дереккөздер: Flourish — Flourish Ltd. (2024); Canva — Canva Pty Ltd. (2024); Datawrapper — Datawrapper GmbH (2024)

Аударма және көптілді жұмыс

DeepL

Freemium

Жоғары сапалы машиналық аударма. Академиялық мәтіндерді дәл аударады. Ағылшын, орыс және еуропалық тілдерді қолдайды.

URL:
deepl.com

Google Translate

Тегін

Көптілді аударма құралы. Қазақ тілін қолдайды. 100+ тілге аударма. Тез және қолжетімді, бірақ терминологияны тексеру қажет.

URL:
translate.google.com

КЕҢЕС: Екі құралмен тексеріп, терминологияны өзіңіз реттеңіз. Академиялық мәтіндерде машиналық аударманы толық сенбеңіз — міндетті түрде адамдық редакция жасаңыз!

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ: Зерттеу мақаласының Abstract бөлімін ағылшын тілінен қазақ тіліне аудару үшін DeepL-ден бастап, Google Translate-пен салыстырыңыз

Дереккөздер: DeepL SE (2024). DeepL Translator. https://www.deepl.com/ • Google LLC (2024). Google Translate. https://translate.google.com/

Ғылыми жазылым циклі және ЖИ құралдары

ТУРИЗМ МЫСАЛЫ: "Қазақстандағы тұрақты туризм" тақырыбында жүйелі шолу жазу – Elicit арқылы әдебиет іздеу → Claude-пен жоспар → өзіңіз жазу → Grammarly тексеру → Zotero дәйексөз → Turnitin плагиат тексеру → Flourish графиктер → DeepL аударма → журналға жіберу

Барлық құралдардың URL мекенжайлары алдыңғы слайдтарда көрсетілген. Әрбір кезеңде декларация қажет!

Құралдарды таңдау: Тегін vs Freemium vs Ақылы

Тегін

- **Мысалдар:** Semantic Scholar, Zotero, Datawrapper, Google Translate
- Бастау үшін жеткілікті функционал
- Шектеусіз қолдану мүмкіндігі
- Академиялық мақсатқа жарамды
- **Қашан:** Бакалавриат деңгейі, жеке жоба

Freemium

- **Мысалдар:** ChatGPT, Elicit, Grammarly, QuillBot, Consensus
- Негізгі функциялар тегін, кеңейтілгені ақылы
- Шектеулер: күнделікті сұрау саны, сөз саны
- Көпшілік студенттерге жеткілікті
- **Қашан:** Магистратура, зерттеу жобалары

Ақылы

- **Мысалдар:** Turnitin (КазНУ), Антиплагиат, ChatGPT Plus
- Кәсіби деңгейдегі функциялар
- Тереңдік талдау, жоғары дәлдік
- Командамен жұмыс, интеграциялар
- **Қашан:** PhD, жариялау, кәсіби зерттеу

ПРАКТИКА: Құралды мақсатпен сәйкестендіріңіз. Уақыт пен сапа балансын сақтаңыз. Бастау үшін тегін/freemium жеткілікті – ақылы құралдарды нақты қажет болғанда ғана алыңыз.

Практикалық ұсыныстар (туризм контекстінде)

Ұсыныс 1

Тақырыпты тарылтыңыз: нақты географиялық немесе тақырыптық фокус

Мысал: «Қазақстандағы туризм» орнына → «Алтай өңіріндегі экотуризм»

Ұсыныс 2

Екі іздеу жүйесін біріктіріңіз: академиялық база + ЖИ көмекшісі

Semantic Scholar + Consensus немесе Elicit — кең және терең іздеу

Ұсыныс 3

Жоспарды ЖИ-мен құрыңыз, бірақ мәтінді өзіңіз жазыңыз

ChatGPT/Claude: құрылым ұсынысы → Сіз: авторлық мазмұн + сыни талдау

Практикалық ұсыныстар (туризм контекстінде)

Ұсыныс 4

Дәйексөздерді Zotero/Mendeley арқылы басқарыңыз — уақыт үнемдеу және дәлдік

Дереккөздерді жинау → автоматты цитата → библиография қалыптастыру

Ұсыныс 5

Қорытындыдан бұрын: фактчекинг + Turnitin/Antiplagiat тексерімі

Деректерді тексеру → ЖИ қателерін жою → плагиат тексеру (60%+ оригиналдылық)

Ұсыныс 6

Көптілді жұмысты DeepL + адами редакциямен жүргізіңіз

Машиналық аударма → терминологияны түзету → академиялық стиль сақтау

ҚазҰУ-дың ЖИ қолдану ережесі

Ресми құжат

«Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жасанды интеллект технологияларын қолдану туралы ереже»

Бекіту күні:

6 қыркүйек 2024 ж.

Бекіткен орган:

Ғылыми кеңес

Хаттама №:

№1 хаттама

Басылым:

Бірінші басылым

НЕГІЗГІ ТЕЗИС

ЖИ – көмекші құрал, бірақ ғылыми нәтижелерді автордың өзі тұжырымдауы керек. Студенттер мен зерттеушілер ЖИ технологияларын академиялық адалдық принциптеріне сай, этикалық және жауапкершілікпен қолдануға міндетті.

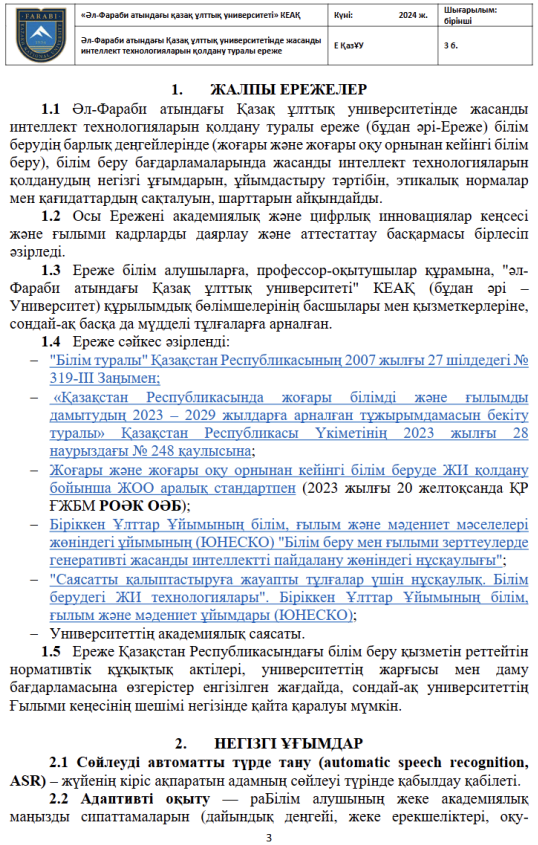

«Әл-Фараби атындағы қазақ ұлттық университеті» КЕАҚ	Күні: 2024 ж.	Шығарылым: бірінші
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жасанды интеллект технологияларын қолдану туралы ереже	Е ҚазҰУ	3 б.

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1.1 Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде жасанды интеллект технологияларын қолдану туралы ереже (бұдан әрі-Ереже) білім берудің барлық деңгейлерінде (жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру), білім беру бағдарламаларында жасанды интеллект технологияларын қолданудың негізгі ұғымдарын, ұйымдастыру тәртібін, этикалық нормалар мен қағидаттардың сақталуын, шарттарын айқындайды.

1.2 Осы Ережені академиялық және цифрлық инновациялар кеңсесі және ғылыми кадрларды даярлау және аттестаттау басқармасы бірлесіп әзірледі.

1.3 Ереже білім алушыларға, профессор-оқытушылар құрамына, "әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті" КЕАҚ (бұдан әрі – Университет) құрылымдық бөлімшелерінің басшылары мен қызметкерлеріне, сондай-ақ басқа да мүдделі тұлғаларға арналған.

1.4 Ереже сәйкес әзірленді:

- "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңымен;
- «Қазақстан Республикасында жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 248 қаулысына;
- Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруде ЖИ қолдану бойынша ЖОО аралық стандартпен (2023 жылғы 20 желтоқсанда ҚР ҒЖБМ **РОӘК ОӘБ**);
- Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет мәселелері жөніндегі ұйымының (ЮНЕСКО) "Білім беру мен ғылыми зерттеулерде генеративті жасанды интеллектті пайдалану жөніндегі нұсқаулығы";
- "Саясатты қалыптастыруға жауапты тұлғалар үшін нұсқаулық. Білім берудегі ЖИ технологиялары". Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет ұйымдары (ЮНЕСКО);
- Университеттің академиялық саясаты.

1.5 Ереже Қазақстан Республикасындағы білім беру қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілері, университеттің жарғысы мен даму бағдарламасына өзгерістер енгізілген жағдайда, сондай-ақ университеттің Ғылыми кеңесінің шешімі негізінде қайта қаралуы мүмкін.

2. НЕГІЗГІ ҰҒЫМДАР

2.1 Сөйлеуді автоматты түрде тану (automatic speech recognition, ASR) – жүйенің кіріс ақпаратын адамның сөйлеуі түрінде қабылдау қабілеті.

2.2 Адаптивті оқыту — раБілім алушының жеке академиялық маңызды сипаттамаларын (дайындық деңгейі, жеке ерекшеліктері, оқу-

3

Толық мәтінмен танысу:

https://univer.kaznu.kz/Content/instructions/Положение%20о%20применении%20технологий%20искусственного%20интеллекта%20в%20КазНУ%20(каз).pdf

ЖИ қолдануды декларациялау – МІНДЕТТІ!

Міндетті талап

Генеративті ЖИ (Gen AI) қолданғанда ӘРҚАШАН декларациялау керек

Не көрсету керек? (Ереже 5.11)

- Құрал атауы: мысалы, ChatGPT (OpenAI, GPT-4)
- Сілтеме (URL): құралдың толық сілтемесі
- Контекст: қай бөлімде қолданылды
- Мақсат: не үшін қолданылды
- Промпт мәтіні: ЖИ-ға берген нұсқау/сұрақ
- Қолдану күні: нақты күн көрсету

Дереккөз: Ереже, 5.11-тармақ

САЛДАРЫ (Ереже 6.2)

Генеративті ЖИ қолдануды көрсетпеу = академиялық адалдықты бұзу

МІНДЕТТІ ТАЛАП!

Қайда көрсету керек?

Декларацияны жұмысты тапсырғанда файлмен бірге жүктеу немесе «Пайдаланылған әдебиеттер тізімінде» көрсету.

Маңызды ескерту

ЖИ-ды жасыру немесе декларациялаудан бас тарту академиялық тәртіпсіздік болып саналады және қатаң жазалануы мүмкін.

Жауапкершілік әрқашан АВТОРДА қалады!

РҰҚСАТ ✅ vs ТЫЙЫМ ❌

РҰҚСАТ ЕТІЛГЕН

- Идеялар генерациялау және мимандау (brainstorming)
- Әдебиет іздеуге көмек алу
- Грамматика мен стильді тексеру
- Аударма және парафраздау (өңдеумен)
- Деректерді визуализациялау
- Жоспар құрастыру

ТЫЙЫМ САЛЫНҒАН

- ЖИ генерациялаған мәтінді өзіңіздікі ретінде тапсыру
- ЖИ қолданғаныңызды жасыру
- Ғылыми қорытындыларды ЖИ-ға жаздыру
- Плагиатты жасыру үшін ЖИ қолдану (Ереже 6.3)
- Жалған дереккөздер жасау

ЖИ қолдану декларациясының үлгісі

ЖИ ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ ДЕКЛАРАЦИЯ

1

Құрал атауы: ChatGPT (OpenAI, GPT-4)

URL мекенжайы: https://chat.openai.com/

Қолдану мақсаты: Әдеби шолу бөлімінің құрылымын жоспарлау

Промпт мәтіні:

"Suggest an outline for a literature review on sustainable tourism in Kazakhstan. Include sections on: environmental impacts, economic benefits, cultural preservation, and current challenges. Provide 3-4 subsections for each main section."

Қолдану күні: 15 ақпан 2025 ж.

Нәтиже қолданысы: Алынған құрылым негізінде өз жоспарымды құрдым, барлық мазмұнды өзім жаздым

ЖИ қолдану декларациясының үлгісі

ЖИ ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ ДЕКЛАРАЦИЯ

2

Құрал атауы: Grammarly

URL мекенжайы: https://www.grammarly.com/

Қолдану мақсаты: Ағылшын тіліндегі грамматикалық қателерді және стильді тексеру

Қолдану күні: 18-20 ақпан 2025 ж.

Нәтиже қолданысы: Ұсынылған түзетулерді қарастырып, мәтінді өңдедім

Маңызды ескерту: Барлық ғылыми қорытындылар, талдаулар және авторлық ой-пікірлер толығымен автордың өзі тұжырымдаған. ЖИ құралдары тек техникалық көмек үшін қолданылды.

Интерактивті тапсырма: бұл академиялық адалдықты бұзу ма?

1

Айгүл

ChatGPT-ден "экотуризм дегеніміз не?" деп сұрап, жауабын өзгертпей эссесіне көшірді және декларация жасамады.

ИӘ, плагиат! 5 сек

ЖИ генерациялаған мәтінді өзінікі ретінде тапсыру – академиялық адалдықты бұзу (Ереже 6.2)

2

Болат

Өзі жазған мақаласын Grammarly арқылы өткізіп, ағылшын тіліндегі грамматикалық қателерді түзетті.

ЖОҚ, рұқсат! 5 сек

Грамматика мен стильді тексеру – рұқсат етілген ЖИ қолдану түрі

3

Дана

ChatGPT-ті қолданып мақаласының жоспарын құрды, содан кейін өзі толық мәтін жазды және ЖИ қолдану туралы декларацияда көрсетті.

ЖОҚ, дұрыс! 5 сек

Жоспар құру үшін ЖИ қолдану + декларациялау + өзі жазу = дұрыс тәсіл

4

Ерлан

QuillBot арқылы әдебиетті парафраздап, сөздерін ауыстырып тапсырды, бірақ декларацияда ЖИ қолданғанын көрсетпеді.

ИӘ, бұзу! 5 сек

ЖИ қолданғанды жасыру — академиялық адалдықты бұзу (Ереже 5.11, 6.2)

ЕСКЕРТУ: Барлық жағдайларда ЖИ қолданғанда декларациялау МІНДЕТТІ! Авторлық жұмыс және академиялық адалдық — ғылыми этиканың негізі.

Дәрістің қорытындысы

НЕГІЗГІ ТЕЗИСТЕР:

- ЖИ – қуатты құрал, бірақ сыни ойлауды алмастырмайды
- ҚазҰУ Ережесін сақтау – міндет
- Әрдайым декларациялаңыз
- Құралдарды мақсатқа сай таңдаңыз
- Жауапкершілік әрқашан авторда

Назарларыңызға рақмет!

әл-Фараби атынд. ҚазҰУ
әл-Фараби даңғ., 71/19
Алматы қ., 050040
Қазақстан Республикасы

+7 778 879 75 93

yeldar.nuruly@kaznu.edu.kz

https://farabi.university/

